

Islamitisch onderwijs

Een discoursanalyse over identiteit en integratie

Bachelorscriptie van Lisanne Boersma

Taal- en Cultuurstudies

Studentnummer: 3274276

29-06-2012

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Geschiedenis.....	4
Integratie	5
Islamitisch Schoolbesturen Organisatie	7
Media	8
Identiteit	9
Islamitische scholen in Nederland	10
Yunus Emre, basisschool te Den Haag	10
Islamitisch College Amsterdam.....	11
Discussie	13
Argumenten tegen islamitisch onderwijs	13
Argumenten voor Islamitisch onderwijs.....	15
Conclusie.....	19
Literatuur	21
Bijlage	22
Interview met Asma Claassen van de Islamitische Schoolbesturen Organisatie.....	23
Interview met Mohsen Zemzemi van de Yunus Emre basisschool te Den Haag	24

Inleiding

Al sinds de oprichting van de eerste islamitische scholen in Nederland leeft de vraag over het nut, het belang en de dienstbaarheid van deze scholen. Doen ze de islamitische gemeenschap goed? Heeft de Nederlandse samenleving er baat bij? En hebben ze invloed op het integratieproces?

Bij eerder onderzoek naar islamitisch onderwijs, zowel wetenschappelijk als in opdracht van de overheid, lag de focus vooral op het functioneren van islamitische scholen.¹ Vaak werd dit functioneren in verband gebracht met integratie. Leren de kinderen wel goed Nederlands? Rollen er straks goede burgers uit die scholen? Komen ze ten goede aan de Nederlandse samenleving? In dit eindwerkstuk komen echter ook aspecten aan bod die van belang zijn voor de islamitische gemeenschap en het individu, zoals emancipatie en erkenning.

Beide kanten van de discussie rondom het bestaansrecht van islamitische scholen zullen worden belicht door een literatuurstudie van wetenschappelijke bronnen en krantenartikelen. Dit omdat de media veel heeft bijgedragen aan en bloot heeft gelegd van de discussie. Een aanvulling hierop zijn de twee diepte-interviews met betrokken partijen.

De kern van deze scriptie bestaat uit een discoursanalyse betreffende de identiteit van islamitische scholen en de rol van deze scholen met betrekking tot het integratieproces.

De hoofdvraag luidt als volgt: *Hoe wordt er gesproken over de identiteit van islamitische scholen met betrekking tot het integratieproces?*

Als casus worden twee islamitische scholen behandeld, een middelbare en een basisschool. De middelbare school is het niet meer bestaande Islamitisch College Amsterdam en voor de basisschool is gekozen voor de Yunus Emre school in Den Haag. Dit was overigens de enige school die bereid was een interview te geven. Over het Islamitisch college Amsterdam is veel geschreven in overheidsverslagen en krantenartikelen, wat het een interessante school maakt voor dit onderzoek.

De theorieën die aangehaald zijn in dit onderzoek zijn waar mogelijk specifiek toegespitst op islamitische scholen. Omdat dit een vrij specifiek onderzoeksgebied is, hebben sommige theorieën betrekking op zwarte scholen in het algemeen en niet per se alleen over islamitische scholen.

Voordat de discussie over islamitische scholen wordt blootgelegd zal eerst een korte geschiedenis van deze scholen beschreven worden. Hierna worden enkele begrippen uitgewerkt. Te beginnen met integratie, daarna media en identiteit. Als laatste worden de voor- en tegenstandpunten worden uitgewerkt waarna een conclusie zal worden getrokken.

¹ Merry, M.S. en Driessen, G. *Islamic Schools in the Netherlands: Expansion or Marginalization?* Interchange, Volume: 37, Issue: 3 (November 1, 2006), pp: 201.

Geschiedenis

De wens voor islamitisch onderwijs in Nederland ontstond al in de jaren zeventig. Veel Turken en Marokkanen waren naar Nederland gekomen als gastarbeiders. De Nederlandse overheid ging er toen nog vanuit dat zij na enige jaren arbeid weer terug zouden keren naar het land van herkomst. Om dit proces te vergemakkelijken werd onderwijs in eigen taal en cultuur toegestaan. Dit, omdat veel kinderen van deze gastarbeiders het Nederlands niet goed beheersten en omdat ze na vertrek weer hun eigen taal zouden moeten spreken. De nadruk lag duidelijk niet op integratie, maar op tijdelijke segregatie.

Islamitische kinderen konden in de jaren zestig en zeventig niet goed meekomen met de rest van de klas, de meeste problemen waren te wijten aan hun taalachterstand. Niet het feit dat kinderen islamitisch waren was een belemmering, maar dat ze geen Nederlands spraken.² Er waren ingrijpende veranderingen nodig om onderwijs aan te kunnen bieden aan zowel autochtone als allochtone kinderen. Taalachterstand vroeg om meer aandacht voor de speciale behoeften van allochtone kinderen.

Naast deze taalkwestie waren er nog meer redenen om islamitische scholen op te richten. Er waren al moskeeën, islamitische organisaties, sociale bewegingen en islamitische media opgericht.³ De vraag naar een eigen islamitische school door de islamitische gemeenschappen in Nederland was deels het logische gevolg van een institutionaliseringsproces. Ook werden deze nieuwe burgers zich meer bewust van hun rechten en maakten daar gebruik van.⁴

Als derde reden kan worden aangehaald dat er bij de islamitische ouders onvrede heerste over de pedagogiek van Nederlandse scholen. Deze ouders wilden islamitisch godsdienstonderwijs en wilden een school waarop hun kinderen een islamitische opvoeding kregen.⁵ Ze vonden dat hun kinderen de gelegenheid moesten krijgen om te bidden en te vasten, kleding konden dragen volgens islamitische voorschriften en dat jongens en meisjes apart konden sporten. Kortom, een school die het gevoel van hun identiteit zou versterken.

In 1980 was de eerste aanvraag voor een Turks islamitische school in Rotterdam, maar die aanvraag strandde.⁶ Ook een tweede poging in Eindhoven mislukte. De derde aanvraag in Rotterdam in 1988 slaagde wel; dit werd de eerste islamitische school in Nederland. Deze eerste mislukkingen zijn onder andere te wijten aan het feit dat de oprichting van islamitische scholen al sinds de eerste pogingen onder zware druk van de politiek en de media stonden.⁷

² Meij, van der L. *Islamitisch basisonderwijs in Nederland, ontstaan, organisatie en integratie*, 2009, p.4. <http://www.deisbo.nl/wp-content/uploads/2010/03/islamitischonderwijsinnederland.pdf>.

³ Landman, N. *Van mat tot minaret, de institutionalisering van de islam in Nederland*. VU uitgeverij, Amsterdam 1992, p.260.

⁴ Meij, van der L., *De identiteit van het islamitisch onderwijs in Nederland*, 2010, <http://www.deisbo.nl/wp-content/uploads/2009/03/identiteitislamitischonderwijs.pdf>

⁵ Meij, van der, L. *Islamitisch basisonderwijs in Nederland, ontstaan, organisatie en integratie*, p. 5.

⁶ Idem p.6

⁷ Shadid, W.A., *Controle op godsdienstlessen van islamitische scholen: de moraalcrisis van de Nederlandse politiek*, Vernieuwing; Tijdschrift voor Onderwijs en Opvoeding, jrg 62, no. 5, 2003, p. 22.

Integratie

Integratie staat al enkele jaren hoog op de politieke agenda. In het debat over dit onderwerp komen ook vaak de problemen rond islamitische scholen aan bod. De vraag rijst steeds weer: staan deze scholen integratie in de weg? Om deze discussie goed in kaart te kunnen brengen loont het de moeite om eerst het begrip integratie eens goed onder de loep te nemen.

Met integratie wordt hier het proces bedoeld waarbij een bevolkingsgroep samensmelt met de Nederlandse samenleving, door met elkaar om te gaan, elkaar te accepteren en te respecteren. Het gaat in deze scriptie dus niet om integratie van individuen, maar van de islamitische gemeenschap, in het bijzonder zij die voor islamitische scholen kiezen. Volgens de overheid zijn immigranten goed geïntegreerd als ze voldoen aan de volgende eisen: 'Zij moeten een zelfstandig bestaan opbouwen en betrokkenheid bij de samenleving laten zien'.⁸

Op de website van de rijksoverheid staat over integratie het volgende: 'Het kabinet wil af van het idee van een 'multiculturele samenleving'. De Nederlandse samenleving verandert steeds, ook onder invloed van andere culturen, maar heeft een eigen karakter en is niet inwisselbaar.⁹ Integratie heeft naar hun idee veel te maken met inburgering; de overheid stelt dat men moet inburgeren om te kunnen integreren.

In *De Groene Amsterdammer* stond in april 2011 een artikel over de tien grootste problemen van deze tijd.¹⁰ De 75 ondervraagde wetenschappers gaven heel gevarieerd antwoord op de vraag wat het grootste probleem is. Over het meest overschatte probleem waren ze veel eenduidiger; maar liefst 31% gaf aan de integratieproblematiek de meest overschatte kwestie in Nederland te vinden. De mening van deze 75 wetenschappers geeft niet alleen aan dat integratie problematischer wordt voorgesteld dan zij is, maar ook dat zij relatief veel aandacht krijgt.

Een misvatting alom is dat het integratiedebat vaak wordt opgevat als een islamdebat. Problemen die bij het integratieproces worden opgemerkt zijn vaak gedragingen en misdragingen van allochtonen die per definitie verband houden met de islam. Dit merkt ook Gert-Jan Segers op en hij geeft hiervoor in zijn boek *Voorwaarden voor vrede* een aantal redenen voor. Het heeft in de eerste plaats te maken met de gelaagdheid van integratie, zo stelt hij: 'Het gaat [bij integratie] niet allen om *behavior* (positionering, acculturatie en interactie), maar ook om *believing* en *belonging* (identificatie)'.¹¹ Wat Segers hiermee bedoelt is dat het bij integratie niet alleen belangrijk is om te kijken naar 'harde criteria' zoals opleidingsniveau, werkloosheidscijfers en inkomens etc, maar ook naar de 'zachte criteria' die vaak van culturele aard zijn. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan de houding van allochtonen jegens Nederland en de cultuur van aankomst en bijbehorende normen en waarde.

Door te stellen dat ook deze criteria een belangrijk rol spelen bij integratie stelt Segers dat het ook belangrijk is dat je je thuis en gewaardeerd voelt in het land van aankomst. Dat jouw culturele waarden in dat land de ruimte krijgen.

Deze mening is ook het ISBO (Islamitisch Schoolbesturen Organisatie)toegedaan. Een van hun doelstellingen is om 'de emancipatie van islamitische leerlingen te bevorderen door middel van

⁸ <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/integratie/vraag-en-antwoord/wat-is-integratie-en-wat-is-het-integratiebeleid.html>, 12-06-2012.

⁹ <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/integratie/integratiebeleid>, 12-06-2012.

¹⁰ <http://www.groene.nl/2011/16/woord-vooraf>, 9-05-2012.

¹¹ Segers, G.J., *Voorwaarden voor vrede*, Buijten & Schipperheijn Motief, Amsterdam 2009, p. 98.

islamitisch basisonderwijs, om zo een cultureel onderdeel van de Nederlandse samenleving te worden'.¹²

Door middel van islamitische scholen worden islamitische normen en waarden in de Nederlandse samenleving gedeeltelijk geassimileerd. Gedeeltelijk, omdat niet noodzakelijk alle verschillen tussen etniciteiten moeten verdwijnen om toch van een geslaagde integratie te spreken. Ondanks die verschillen kan er wel sprake zijn van een volwaardige maatschappelijke participatie.¹³

Een tegengeluid in de discussie is juist dat er van integratie veel meer terecht komt wanneer allochtone kinderen zich mengen op Nederlandse scholen in plaats van zich af te zonderen. Er wordt gesteld dat die kinderen beter participeren in de Nederlandse samenleving als zij al van jongs af aan omgaan met autochtone kinderen.

Aanhangers van dit standpunt pleiten dus voor gemengde scholen, maar ook dit kan tot problemen leiden die de integratie niet ten goede komen. Uit een onderzoek van Scheepers is namelijk naar voren gekomen dat een toename van het aantal allochtonen door autochtonen als bedreigend kan worden ervaren en kan leiden tot een negatieve beoordeling en uitsluiting van allochtonen. Binnen het onderwijs zou dit betekenen dat gemengde of relatief zwarte klassen een negatief effect hebben op de beeldvorming. Autochtone leerlingen gaan minder positief aankijken tegen hun allochtone medeleerlingen of allochtonen in het algemeen.¹⁴ Het heilzame effect van contact tussen allochtone en autochtone kinderen doet zich alleen voor als er aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan, bijvoorbeeld gelijkheid, gezamenlijke doelen. Als de allochtone leerlingen populatie sterk toeneemt komen deze voorwaarde in het gedrang doordat zij een bedreiging vormen voor autochtone kinderen en de competitie tussen de groepen toeneemt. Dit versteekt identificatie met de eigen groep en de 'contra-identificatie' met andere de groep.

Een eenduidige oplossing is er dus nog niet. Toch heeft de regering scholen wel taken opgelegd om integratie te stimuleren. Zo moeten scholen zorgen dat kinderen met verschillende (culturele) achtergronden elkaar kunnen ontmoeten¹⁵. Dit werd in het parlement in 2005 besloten door het wetsvoorstel *Bevordering actief burgerschap en sociale integratie* aan te nemen. Deze wettelijke regeling is tot stand gekomen door middel van het advies van de Onderwijsraad. Wat deze wet in de praktijk voor de school inhoudt wordt hieronder beschreven.

De onderwijsinspectie beoordeelt of de kwaliteit van de burgerschapsbevordering door scholen voldoet aan de volgende vier criteria:

- De school heeft een visie op de wijze waarop ze burgerschap en integratie wil bevorderen en geeft daar planmatig invulling aan;
- De school verantwoordt deze visie en de wijze waarop ze daar invulling aan geeft;
- De school evalueert of de doelen op het gebied van burgerschap en integratie worden gerealiseerd;
- De school stemt het aanbod mede af op risico's en ongewenste opvattingen, houdingen en gedragingen van leerlingen rond burgerschap en integratie.¹⁶

¹² Meij, van de L. Islamitisch basisonderwijs in Nederland, ontstaan, organisatie en integratie, p.8.

¹³ Glazer, N. en Moynihan D. *Beyond the Melting Pot*, 1963, New York.

¹⁴ Sociaal en Cultureel rapport. *Betrekkelijke betrokkenheid*, 2008, p. 224.

¹⁵ Idem, p. 176.

¹⁶ Idem, p. 177.

Onder sociale integratie verstaat de onderwijsinspectie 'de deelname aan de samenleving, in de vorm van sociale participatie, deelname aan de maatschappij en haar instituties, en bekendheid met en betrokkenheid bij uitingen van de Nederlandse cultuur'.¹⁷

De vraag blijft wat de beste oplossing is voor een geslaagd integratieproces. Het schoolaanbod beperken tot gemengde scholen, of ook islamitische scholen toestaan opdat zij een plek in de Nederlandse samenleving kunnen vinden. Hoewel uit onderzoek niet een eenduidige conclusie is getrokken heeft de overheid toch maatregelen getroffen om integratie te bevorderen.

Islamitisch Schoolbesturen Organisatie

De *Islamitisch Schoolbesturen Organisatie* is opgericht in 1990, vlak na de oprichting van de eerste islamitische scholen in Nederland. De scholen maken gebruik van verschillende diensten van de ISBO, waaronder juridische dienstverlening, ondersteuning op het gebied van de identiteit, cultuureducatie en projecten als Kwaliteit Islamitisch Onderwijs (KIO, een kwaliteitsverbeteringstraject). Ten slotte ontwikkelt de ISBO ook materiaal op het gebied van godsdienst, identiteit en cultuureducatie en geeft zij dit in eigen beheer uit.¹⁸

Sinds twee jaar bestaat er bij de ISBO de functie Beleidsadviseur Identiteit, bekleed door Asma Claassen, met wie een interview is afgenomen voor dit onderzoek (zie bijlage voor de uitwerking van het hele interview). Dat deze functie pas twee jaar bestaat wijst er volgens haar op dat scholen tot dan toe vooral de nadruk hebben gelegd op de kwaliteit van het onderwijs. Nu er op dat terrein vooruitgang is geboekt, is er ook meer ruimte om aandacht te schenken aan de identiteit van de school. 'Kwaliteit en Identiteit gaan hand in hand', zo zegt Claassen.

Haar functie is om schoolbesturen te adviseren die graag meer aandacht willen besteden aan de identiteit van de school. De ISBO heeft een kader opgesteld en de school kan daar zelf invulling aan geven. Zo worden er thema's aangereikt die scholen kunnen behandelen tijdens de lessen. Deze thema's zijn vaak vakoverstijgend, waardoor ze behandeld kunnen worden in de godsdienstlessen, maar ook in sociale vaardigheidsvakken, cultuureducatie en burgerschapsvorming. De ISBO heeft dus een burgerschapsproject opgesteld vanuit islamitisch perspectief.

Het bevorderen van de kwaliteit en de identiteit van de scholen is voor de ISBO geen opzichzelfstaand doel. Deze twee speerpunten zijn belangrijk om te zorgen dat islamitische scholen een goede plek krijgen in de Nederlandse samenleving. Over de rol van islamitische scholen met betrekking tot het integratieproces zegt de ISBO het volgende: 'De ISBO zal zich in de toekomst richten op de bevordering van de integratie van het islamitisch onderwijs door middel van participatie. Met de participatie van het islamitisch onderwijs zal de islamitische gemeenschap steeds meer een cultureel onderdeel worden van de Nederlandse samenleving. Het islamitisch onderwijs creëert een context waarin met elkaar wordt nagedacht over, en gewerkt wordt aan, de integratie van islam in Nederland'.¹⁹

Naar het schijnt is de ISBO druk bezig om van de islam geen aparte zuil te maken, zoals soms angstvallig wordt vermoed, maar juist een onderdeel van de Nederlandse cultuur. Zij willen islamitische kinderen niet alleen opvoeden als moslims maar ook als goede Nederlandse burgers.

¹⁷ Onderwijsinspectie, islamitische scholen nader onderzocht. 2003, P. 55.

¹⁸ Islamitische schoolbesturen organisatie, <http://www.deisbo.nl/?cat=1>, 07-05-2012.

¹⁹ Islamitische schoolbesturen organisatie, <http://www.deisbo.nl/?cat=65>, 07-05-2012.

Media

Hoewel er al sinds 1988 islamitische scholen in Nederland gevestigd zijn is de discussie over het bestaansrecht van deze scholen nog steeds niet verstomd, getuige de hoeveelheid media-aandacht dat dit onderwerp nog altijd verkrijgt. Of islamitisch onderwijs de integratie zou verhinderen en aan zou zetten tot fundamentalisme, daarover zijn de meningen verdeeld. Dat dit zo'n heet hangijzer is komt onder andere doordat de media hierin een belangrijke rol hebben gespeeld.

Zoals later in dit verlag wordt toegelicht heeft het Islamitisch College Amsterdam vaak de media gehaald. Ook de onderwijsinspectie en het Tweede Kamer hebben zich veel met de deze school beziggehouden. Los van de vraag of dit te maken had met educatieve eisen, zoals bekwame docenten of een goed schoolplan, kunnen al deze negatieve uitlatingen de integratie in de weg staan. Bijvoorbeeld doordat deze berichten vooroordelen oproepen en een slecht imago van deze scholen kweken bij Nederlanders en de school nog meer op haar perceptie van Islamitische identiteit wordt aangesproken.

Een evenwichtige berichtgeving is daarom wenselijk. De voorzitter van de beweging *één land één samenleving* is het hier mee eens: 'De voedingsbodem daarvoor [om ook de kracht te zien van culturele verscheidenheid] ligt bij een evenwichtige beeldvorming. Geen kleinigheid. Want het nieuws en het politieke debat worden nu onverminderd beheerst door problemen en incidenten'.²⁰

Dat de berichtgeving nu nog niet evenwichtig is blijkt uit een interview met allochtone studenten in de Volkskrant van april 2012. Zij stellen dat zij het beeld dat Nederlanders van hun hebben nog steeds als negatief ervaren: 'Het beeld van allochtonen is nog altijd niet wat het zijn moet'.²¹

Media kunnen zorgen voor de maatschappelijke beeldvorming van islamitische scholen, maar daarnaast hebben ze ook nog een andere functie. Berichten in de media over islamitische scholen zijn in sommige gevallen gebruikt door de overheid om een onderzoek in te stellen. Zo heeft in 1999 de Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD) een onderzoek ingesteld naar islamitische scholen (hierover wordt in de discussie meer verteld) en heeft de onderwijsinspectie een onderzoek verricht naar rol van deze scholen in het integratiedebat. Deze onderzoeken werden door de overheid gebruikt om invloed uit te oefenen op de identiteit van het islamitisch onderwijs.²² Bijvoorbeeld door meer eisen te stellen aan scholen om kinderen beter te laten integreren en meer aandacht te besteden aan burgerschapsvorming.

Volgens Claassen van de ISBO komt het echter zelden voor dat scholen hun identiteit aanpassing naar aanleiding van de media. Door negatieve berichtgeving lopen ze weliswaar imagoschade op, maar dit leidt niet zozeer tot een identiteitsaanpassing maar vaak alleen tot een betere informatieverstrekking. Als scholen werkelijk een onderdeel van hun identiteit aanpassen is dat meestal op verzoek van ouders die bijvoorbeeld meer aandacht vragen voor een bepaald thema. Het kan echter zo zijn dat de media de vraag van ouders kan beïnvloeden. Als voorbeeld gaf Claassen de recente aandacht voor homoseksualiteit in de media. Toen bleek dat dit ook een thema is waar ouders en het schoolbestuur zich mee bezighielden, vroegen ze aan de ISBO welk beleid hierover gevoerd kan worden. Op deze manier kan media op een indirecte manier toch invloed hebben op de

²⁰ Lodders-Elferich, T., *De nuance moet terug in het integratiedebat*, Trouw, 22/04/12,

²¹ Vermeeren, E., 'Ook Marokkanen kunnen slagen' Volkskrant, 4-04-2012.

²² Meij, van der L., *De identiteit van het islamitisch onderwijs in Nederland*, p.8.

identiteit van de school. Volgens Claassen komt een identiteitsverandering niet snel voor, maar een bestuur kan er voor kiezen om hun identiteit duidelijker te omschrijven.

Volgens Mohsen Zemzemi, de godsdienstleraar van de Yunus Emre school in Den Haag, hebben zowel de media als de politiek weinig invloed op het identiteitsbeleid van de school. Na de aanslagen op het World Trade Center in New York van 11 september 2001 is er wel wat veranderd, maar dat was volgens hem meer een reactie op de werkelijkheid dan op berichtgeving in de krant. Los van kritiek vanuit de politiek of de media leerden ze de kinderen al zich weerbaar op te stellen in een multiculturele samenleving.

Externe factoren zoals de onderwijsinspectie, politiek of media geven ook hun mening over de onderliggende inspiratie van een islamitische school. Kritiek op het (sociaal, pedagogisch, religieus of didactisch) handelen of kritiek op een specifieke uitingsvorm, zoals bijvoorbeeld kledingvoorschriften, kan als effect hebben dat islamitische scholen zich herbezinnen op de inspiratie van hun school. Een andere reactie hierop kan zijn dat de inspiratie versterkt doorwerkt in het handelen op de school of in een specifieke uitingsvorm.²³

Identiteit

Er zal hier geen filosofische uiteenzetting gegeven worden van wat verstaan kan worden onder de term identiteit. Echter zal kort worden uitgelegd wat hiermee bedoeld wordt voordat er wordt ingegaan op verschillende opvattingen over de identiteit van islamitische scholen in Nederland.

Met het begrip culturele identiteit zoals hier wordt gehanteerd slaat op de collectieve identiteit van de islamitische gemeenschap in al zijn culturele aspecten. Hieronder vallen bijvoorbeeld culturele en religieuze normen en waarden, het taalgebruik en morele keuzes.²⁴

De identiteit van een islamitische school is geen statisch begrip. Vele factoren vormen deze identiteit. Niet alleen religieuze, maar ook culturele en etnische factoren zijn bepalend. Zo zullen Turks-islamitische scholen bijvoorbeeld veel minder snel het dragen van een hoofddoek verplicht stellen dan een school met een Marokkaanse achtergrond.

Met de identiteit van islamitische scholen wordt het karakter van de hele school aangeduid, niet alleen het feit dat er islamitisch godsdienstonderwijs wordt gedoceerd. Islamitisch onderwijs en islamitisch godsdienstonderwijs zijn twee verschillende begrippen die niet met elkaar verward dienen te worden. Godsdienstonderwijs is een deel van de identiteit van islamitisch onderwijs.

De omschrijving van het karakter van islamitisch godsdienstonderwijs bestaat uit twee componenten die onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn: onderwijs en opvoeding. Arslan Karagül zegt hierover in zijn boek *Islamitisch godsdienstonderwijs op de basisschool in Nederland* het volgende:

“Het gaat bij islamitisch godsdienstonderwijs niet louter om het bijbrengen van kennis aangaande de islamitische geloofsleer (i’tiqâd), de rituele plichten (ibâdât), de ethiek (akhlâq/tasawwuf) en de geboden en verboden, maar ook om de kinderen erop voor te bereiden om zich deze waarden en normen eigen te maken, door ze dagelijks in de praktijk te brengen”.

Karagül maakt hierbij de kanttekening dat het bij islamitisch godsdienstonderwijs niet de bedoeling is het geloof op te leggen, dit is namelijk in tegenspraak met de Qur’an. ‘Geloven is een vlam tussen God en mens die in vrijheid moet kunnen overspringen’. (28:56) Deze vrijheid wordt geboden op een

²³ Meij, van der L., *De identiteit van het islamitisch onderwijs in Nederland*, p.16.

²⁴ Gilbert, P., *Cultural Identity and Political Ethics*, Edinburgh university press, Edinburg, 2010, p.3.

school waar ruimte is voor religieuze ontwikkeling. Het idee van godsdienstonderwijs, dat kinderen en later jongvolwassenen komen tot een eigen invulling van de overgeleverde traditie, komt dan het best tot zijn recht.²⁵

Naast de godsdienstlessen komt de religie ook naar voren in andere religieuze praktijken, zoals vieringen, bidden, dagopeningen etc. Hoe het islamitisch gedachtegoed naar voren komt in deze alledaagse gebruiken wordt ook wel het religieus handelen genoemd. Het religieus handelen op islamitische scholen is een belangrijke subfactor die sterk bijdraagt aan de vorming van de identiteit van het islamitisch onderwijs. In deze vorm van handelen komt de islamitische levensbeschouwing sterk naar voren.²⁶

Als definitie van de identiteit van islamitische scholen noemt Van der Meij het volgende:

*'een identiteit die vanuit een islamitische levensbeschouwelijke inspiratie ontstaat, van waaruit het handelen op school wordt gemotiveerd en die mogelijk specifieke uitingsvormen met zich meebrengt'.*²⁷

Zoals onder het kopje media is beschreven, kan de beeldvorming van de Nederlanders over deze scholen de islamitische identiteit beïnvloeden. Het idee van je eigen identiteit is volgens Zimbardo onderhevig aan je sociale en fysieke omgeving. Hij stelt dat het niet uitmaakt *wie* je bent maar *waar* je bent. Hij schrijft hierover het volgende: 'What we figure out about others naturally should affect how we behave toward them'.²⁸ Hiermee bedoelt hij dat hoe mensen reageren afhangt van in welke situatie zij zich bevinden. In ons geval zijn dit moslims die in de Nederlandse samenleving proberen te passen. Dit komt bijvoorbeeld naar voren in hoe ze hun identiteit beschrijven en wat voor houding ze aannemen ten aanzien van de Nederlandse samenleving. De islamitische identiteit zou dan grotendeels een reactie zijn op de huidige samenleving.

Islamitische scholen in Nederland

Om een beeld te krijgen van wat de identiteit van een islamitische school kan inhouden worden hieronder twee scholen besproken. Eerst wordt er een basisschool besproken, de Yunus Emre uit Den Haag. Vervolgens komt het Islamitisch College Amsterdam aan bod. De gegevens zijn afkomstig van de site van de betreffende school, een interview met een medewerker, een krantenartikel of van de site van de ISBO.

Yunus Emre, basisschool te Den Haag

Voor dit onderzoek is een interview afgenomen met de godsdienstleraar van de basisschool Yunus Emre, Mohsen Zemzemi. De identiteit van de school wordt op hun site als volgt omschreven. De school werkt vanuit een islamitische levensbeschouwelijke grondslag. Dit betekent dat de uitgangspunten van de school hierdoor bepaald worden. Daarnaast geldt het Nederlandse curriculum voor het primair onderwijs als richtsnoer voor de lessen die wij op school geven.²⁹

²⁵ Dingemans, G.D.J., *In de leerschool van het geloof*, Uitgeverijmaatschappij J.H.Kok, Kampen, 1986, p.119.

²⁶ Meij, van der L., *De identiteit van het islamitisch onderwijs in Nederland*, p.14.

²⁷ Idem, p.17.

²⁸ Zimbardo, P.G., & Leippe, M.R., *The psychology of attitude change and social influence*, Mc Graw-Hill, 1991, p89.

²⁹ <http://www.bsyunusemre.nl/page/onze-school>, 11-06-2012.

Opmerkelijk hierbij de expliciete verwijzing naar het Nederlandse curriculum, om duidelijk te maken dat ze voldoen aan Nederlandse regelgeving. Mogelijk ook als reactie op het beeld dat islamitische scholen lessen verzorgen van slechte kwaliteit. Hiermee kan ook de volgende uitspraak in verband worden gebracht: 'Wij zijn een 'vreedzame school''. Ook hier wordt dit genoemd om te beargumenteren dat ze geen haatzaaiende school zijn.

Zemzemi gaf in het interview aan dat de school één van de middenweg zou zijn. De school beoogt een schakel te zijn tussen de islamitische thuissituatie en de Nederlandse samenleving. Dat ze aan de Nederlandse normen en waarden tegemoet willen komen blijkt uit onderstaande omschrijving: 'Het onderwijs dient de kinderen voor te bereiden op en in staat stellen tot volwaardig functioneren en participeren in de Nederlandse samenleving.

Wij proberen op school een sfeer te scheppen waarin de kinderen zich veilig voelen en zich geaccepteerd weten'.

Islamitisch College Amsterdam

Het islamitisch College Amsterdam is een islamitische school voor voortgezet onderwijs. Deze school is opgericht in 2001 en in 2010 alweer gesloten. Wegens een te laag leerlingenaantal en aanhoudend slechte onderwijsresultaten heeft minister Van Bijsterveldt de subsidiëring stopgezet.³⁰ De school heeft vaak de media gehaald, en er zijn veel onderzoeken uitgevoerd voor de overheid. Hierdoor is er veel informatie te vinden over de identiteit van de school en werd deze school vaak aangehaald in het integratiedebat. De identiteit van deze school wordt op hun website als volgt beschreven:³¹

'Een islamitische school is de plek waar de islamitische jeugd meer zelfvertrouwen kan opbouwen en meer rekening gehouden kan worden met hun "specifieke" levensvragen. De school is er om intellectuele en morele activiteiten te ontwikkelen. Wij verwachten dan ook dat datgene wat we op school doen en laten in het verlengde ligt van, en aansluit bij wat er in het gezin belangrijk wordt gevonden. De school rekent zich niet tot een specifieke islamitische geloofsstroming. Ons handelen op school kenmerkt zich door:

- Weekopening: recitatie uit de Koran;
- De groet bij aankomst en vertrek uit de les van de groep;
- Kleding: conform afspraken vastgesteld in beleid van de school

De hoofddoek op zichzelf is een fundamenteel onderdeel van Islam. Over de bijna 1400 jarige geschiedenis van de Islam heeft de hoofddoek altijd deze rol gespeeld, want zij resulteert uit de islamitische overtuiging, waarin zich voor de moslims geen reden tot schaamte bevindt. Iedere discussie over de hoofddoek behoort dus dit inzicht in haar realiteit als vertrekpunt te nemen;

- Gebed: in de onderbouw hebben leerlingen gezamenlijk vrijdaggebed;
- Oproep: de dagelijkse oproep tot het gebed;
- Vieringen: islamitische feestdagen waarbij inzamelingen voor een goed doel centraal staan;
- Gymmen: jongens en meisjes gymmen apart;

³⁰ Rombouts, R. *Islamitisch College vecht sluiting aan*, Het parool, 31-03-2010.

<http://www.parool.nl/parool/nl/4/AMSTERDAM/article/detail/286790/2010/03/31/Islamitisch-College-vecht-sluiting-aan.dhtml>, 22-06-2012

³¹ <http://www.islamitischcollegeamsterdam.nl/organisatie.html>.

-Muziek/afbeeldingen: muziek en gebruik van afbeeldingen is onder bepaalde onderwijsomstandigheden toegestaan. de leraar toont strikt aan dat het onmisbaar is in het programma van toetsing en afsluiting. Muziek dient binnen de kaders van de islam te worden becommentarieerd. Bij twijfel wordt de schoolleiding om toestemming gevraagd.

-Islamlessen:

- Geloofsleer;
- Religieuze handelingen en omgangshandelingen;
- Geschiedenis en ethiek;
- Burgerschapzin, gericht op de maatschappij;
- Islam in Europa'.

Een aantal zaken vallen op bij deze beschrijving. Zo staat er dat de islamitische jeugd meer zelfvertrouwen kan opbouwen en dat er meer rekening gehouden kan worden met hun "specifieke" levensvragen. Dit 'meer' kun je zien als een reactie op andere Nederlandse scholen, waar dat blijkbaar niet voldoende gebeurt.

De keuze van het taalgebruik zegt veel over de manier waarop ze zichzelf presenteren en zich expliciet onderscheiden van niet-islamitische scholen. Ook bijvoorbeeld door de defensieve beschrijving van de hoofddoek zie je dat de omschrijving van hun identiteit een reactie is op (mogelijke) vooroordelen vanuit de Nederlandse samenleving.

Deze tendens is ook terug te vinden in een artikel uit het NRC handelsblad over de school: "De meisjes dragen allemaal een hoofddoek. Ze voelen zich op hun gemak op het ICA. „Ik hoef niet uit te leggen waarom ik een hoofddoek draag en het geeft een saamhorigheidsgevoel om met zijn allen te vasten voor ramadan"". ³² Het geeft aan dat dit meisje op deze school zichzelf kan zijn en zich niet hoeft te verdedigen voor haar keuze, zoals ze buiten de school blijkbaar wel moet doen.

Dat zij op een verdedigende manier over hun eigen culturele identiteit spreken is wellicht te begrijpen vanuit het oogpunt dat er veel negatieve aandacht is geweest voor de school vanuit de media, maar ook vanuit de overheid en de onderwijsinspectie. In een rapport van de Inspectie van het Onderwijs gebruiken ze ook harde bewoordingen om de leerlingen te omschrijven: "De leerlingenpopulatie van de school wordt voor een belangrijk deel gevormd door leerlingen die doorgaans getypeerd worden als achterstandsleerlingen op grond van etnische afkomst en sociaaleconomische achtergrond." ³³ Of 'achterstand' hier op de onderwijsprestaties slaat of op de maatschappelijke situatie wordt niet duidelijk gemaakt.

Hoewel Claassen van het ISBO aangaf dat islamitische scholen, doordat ze zich zo lang op de kwaliteit van onderwijs hebben gericht, nu langzamerhand meer aandacht kunnen schenken aan de identiteit van de school, geeft Bijkers, oud-directeur van het ICA, aan dat juist de discussie omtrent de identiteit de school de das om heeft gedaan. „Alle energie gaat zitten in discussies of iets wel of niet volgens de islam mag. Leerplannen komen niet van de grond. De identiteit ging iedere keer boven onderwijs. De kinderen zijn daar nu uiteindelijk de dupe van geworden". ³⁴

³² 7-05-2012, NRC Handelsbad, Islamitisch College geteisterd door twist 09-06-2006, Anja Vink, http://vorige.nrc.nl/binnenland/article1750451.ece/Islamitisch_College_geteisterd_door_twist

³³ Inspectie van het onderwijs en Auditdienst OCW, Rapport van een incidenteel onderzoek naar het Islamitisch College Amsterdam, 2007, p.15.

³⁴ 7-05-2012, NRC Handelsbad, Islamitisch College geteisterd door twist, 09-06-2006, Anja Vink, http://vorige.nrc.nl/binnenland/article1750451.ece/Islamitisch_College_geteisterd_door_twist.

Discussie

Zoals al eerder genoemd zijn islamitische scholen nog steeds een actueel onderwerp zowel in de politiek als in de media. Al sinds de oprichting van de eerste scholen spitst de discussies zich vooral toe op het bestaansrecht van islamitisch onderwijs.³⁵ In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de verschillende standpunten voor en tegen islamitisch onderwijs en de manier waarop de identiteit van deze scholen betrekking heeft op het integratieproces.

Over het algemeen worden er verschillende argumenten aangehaald die te ordenen zijn zoals in onderstaand schema:

Tegen	Voor
1. Leerlingen van islamitische scholen komen te weinig in contact met Nederlandse kinderen. - kinderen leren er slecht Nederlands.	4. Islamitisch onderwijs bevordert de emancipatie van de islamitische gemeenschap.
2. De Islam is geen verlichte godsdienst.	5. Islamitisch onderwijs verhoogt de betrokkenheid van de ouders bij het onderwijs van hun kind.
3. Islamitisch onderwijs bevordert fundamentalisme.	6. Religieus onderwijs wordt binnen de islam zeer belangrijk gevonden.
	7. Het recht op islamitisch onderwijs ligt vast in de grondwet.

Deze argumenten worden hieronder verder uitgewerkt en er worden uitspraken en citaten aangehaald om de verschillende standpunten te ondersteunen.

Argumenten tegen islamitisch onderwijs

1. Leerlingen van islamitische scholen komen te weinig in contact met Nederlandse kinderen

Pleitbezorgers van dit argument halen vaak aan dat islamitisch onderwijs integratie belemmert omdat de leerlingen niet dan wel weinig in contact komen met autochtone kinderen en daarmee met Nederlandse normen en waarden. Doordat veel leerlingen doorstromen naar regulier voortgezet onderwijs zou dit een probleem opleveren. Vooral omdat ze geen ervaring zouden hebben in het werken binnen etnisch 'gemengde' groepen.³⁶

Een sterkere variant van dit argument is dat scholen zelfs helemaal niet open zouden staan voor interactie met de Nederlandse samenleving. Echter, de onderwijsinspectie concludeerde dat bijna alle scholen een open houding hadden naar de Nederlandse samenleving en juist een positieve rol hadden in het creëren van condities voor sociale cohesie.³⁷

Een ander aspect dat de integratie zou belemmeren is dat de leerlingen slecht Nederlands zouden leren. Dit zou komen doordat leraren de taal niet goed beheersen en omdat er geen

³⁵ W.A. Shadid, Vernieuwing. Tijdschrift voor Onderwijs en Opvoeding, *Controle op godsdienstlessen van islamitische scholen: de moraalcrisis van de Nederlandse politiek*, jrg 62, no. 5, 2003, p. 22.

³⁶ W.A. Shadid, Vernieuwing. Tijdschrift voor Onderwijs en Opvoeding, *Controle op godsdienstlessen van islamitische scholen: de moraalcrisis van de Nederlandse politiek*, jrg 62, no. 5, 2003, p. 22.

³⁷ Merry, M.S. en Driessen, G. Islamic Schools in the Netherlands: Expansion or Marginalization? Volume: 37, Issue: 3 (November 1, 2006), pp: 212.

autochtone kinderen op school zitten die het Nederlands machtig zijn. De bewoording van de telegraaf liegt er niet over dat dit een probleem zou zijn: Het is bar en boos gesteld met de islamitische scholen in ons land.³⁸ Dit artikel heeft de spraakmakende titel: “moslimscholen slecht”. Rapporten van de onderwijsinspectie hebben in de begin jaren van islamitische scholen in Nederland inderdaad sommige van deze scholen bestempeld als zijnde ‘zwak’. Dit had echter niet alleen met de Nederlandse taal te maken maar met gemiddelde behaalde resultaten. Na deze beoordeling hebben scholen hun best gedaan om een betere beoordeling te krijgen.

Een andere kanttekening bij dit argument tegen is dat islamitische scholen in de jaren 80 onder andere zijn ontstaan omdat islamitische leerlingen niet goed Nederlands konden spreken, schrijven en lezen. Juist door de achterstand met autochtone kinderen wilden ouders een school waar meer aandacht kwam voor hun taalprobleem. De Nederlandse taal is ook bij de Yunus Emre school erg belangrijk: ‘Er is veel aandacht voor de Nederlandse taal en woordenschat’.³⁹

Ook het bestuur van de ISBO geeft aan het belangrijk te vinden dat kinderen goed Nederlands leren: “Ook het ISBO wil dat islamitische scholen kinderen afleveren die midden in de samenleving staan en vloeiend Nederlands spreken, ‘Jip- en Janneketaal’ als het moet”.⁴⁰ Waarschijnlijk worden Jip en Janneke er hier bijgehaald omdat zij fungeren als iconen van de Nederlandse cultuur.

Islamitische scholen hebben de laatste jaren vooruitgang op het gebied van onderwijskwaliteit. Al in 1999 doet de onderwijsinspectie de volgende uitspraak over islamitische basisscholen: ‘Er is geen reden meer toezicht te houden dan op ander basisscholen.’⁴¹ In de bijlage is te zien hoe de islamitische scholen in 2012 zijn beoordeeld.

2. De Islam is geen verlichte godsdienst

Een tweede argument tegen islamitische scholen is dat men de islam geen goede godsdienst vindt en daarmee ook geen heil ziet in islamitische scholen. Het thema wordt daarmee verbreed van ‘islamitisch onderwijs’ naar ‘de islam’.⁴²

Voorals Wilders en zijn Partij Voor de Vrijheid kunnen veel aangehaald worden bij dit onderwerp. Wilders stelt het volgende: ‘De islam is vooral een politieke ideologie; een totalitaire leer gericht op dominantie, geweld en onderdrukking. Gericht ook op de invoering van een stelsel van wetten, de sjaria’.⁴³ Hiermee wil hij zeggen dat de islam meer als politieke ideologie moet worden opgevat dan als een religie. Op deze manier kunnen islamitische scholen dus niet op dezelfde rechten aanspraak maken als bijvoorbeeld christelijke scholen. Wilders geeft ze zelfs geen bestaansrecht: ‘Alle islamitische scholen dicht’.⁴⁴

Uit een peiling van Maurice de Hond, die het partijprogramma van de PVV aan zijn panel voorlegde, blijkt dat veel mensen het met Wilders een zijn. Ruim veertig procent van de respondenten wil dat islamitische scholen worden gesloten.⁴⁵

³⁸ Folkerts, J., *Muslimscholen slecht*, Telegraaf, 2008.

³⁹ <http://www.bsyunusemre.nl/images/fotos%20divers/wegwijzer.pdf>, 22-06-2012.

⁴⁰ 07-05-2012, Islamitische schoolbesturen organisatie. <http://www.deisbo.nl/?p=2108>

⁴¹ Onderwijsinspectie, islamitische basisscholen in Nederland, inspectierapport, 1999, p.2.

⁴² W.Meijer, Islam, Artikelenserie: De kleur van de school, *Islamisme en islamitisch onderwijs. Overzicht van en bijdrage aan een Nederlands debat*, Pedagogiek 22e jaargang, 4 2002, p. 357.

⁴³ Verkiezingsprogramma PVV 2010 - 2015 I De agenda van hoop en optimisme, p.13.

⁴⁴ Verkiezingsprogramma PVV 2010 - 2015 I De agenda van hoop en optimisme, p.15.

⁴⁵ Algemeen Dagblad, Vier op tien voor sluiting islamitische scholen, 25-4-10.

Als reactie op dit standpunt van Wilders heeft CDA-Blogger Mark Berck het volgende geschreven: 'Het CDA wil graag werken aan een samenleving die gebaseerd is op gemeenschapszin en onderling vertrouwen. Een samenleving waarin culturen en religies met elkaar samenleven en niet tegenover elkaar komen te staan'.⁴⁶

3. Bevordert fundamentalisme

Wilders gaat nog een stapje verder. Niet alleen zouden deze scholen verkeerde ideeën uitdragen, ze zouden ook aanzetten tot fundamentalisme. 'Wat zeker niet bestaat is een gematigde islam'.⁴⁷

Deze beschuldigingen zijn van eerdere dagen. In 1999 startte de BVD (Binnenlandse Veiligheidsdienst, na 2002 de AIVD) een onderzoek naar de inmenging van orthodox-islamitische buitenlandse organisaties met het islamitische onderwijs in Nederland. De aanleiding was dat 'in de media regelmatig artikelen verschenen, waarin een spanningsveld werd gesignaleerd tussen ontwikkelingen en activiteiten in het islamitisch onderwijs en de in Nederland gehanteerde principes van tolerantie en non-discriminatie'.⁴⁸

Vooraf de godsdienstlessen hadden kwaad bloed gezet. Deze lessen zouden gebruikt worden om antiwesterse sentimenten aan te wakkeren, intolerantie te creëren en contact te onderhouden met terroristische groeperingen. Het BVD-rapport geeft blijk van de aanwezigheid van radicaal-islamitische overtuigingen onder leden van schoolbesturen en dat ruim 20% van de islamitische basisscholen (financiële) steun heeft ontvangen van zeer orthodoxe politiek-islamitische stichtingen.⁴⁹ Woordvoerders van de ISBO, en het IPC, het Islamitisch Pedagogisch Centrum dat lesmateriaal ontwikkelt voor deze scholen, ontkenden deze beschuldiging.⁵⁰

Ook het Islamitisch College Amsterdam werd ervan beschuldigd een bedreiging te vormen voor de Nederlandse rechtsorde. Er waren signalen opgevangen dat de school aan zou zetten tot onverdraagzaamheid jegens andersdenkenden.⁵¹ Onder andere hierdoor is in opdracht van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap een onderzoek gedaan naar het Islamitisch College Amsterdam. Als conclusie van het rapport komt overigens naar voren dat de school voldoende invulling geeft aan burgerschap en integratie.⁵²

Argumenten voor islamitisch onderwijs

4: Islamitisch onderwijs bevordert de emancipatie van de islamitische gemeenschap

Het meest aangehaalde argument voor islamitische scholen is dat ze de emancipatie van de islamitische gemeenschap zouden bevorderen. Het gaat in de opvoeding niet alleen om socialisatie (het overnemen van de waardepatronen van een gemeenschap), maar ook om emancipatie: het op eigen zelfstandige wijze leren omgaan met die waardepatronen.⁵³ Het is er dus niet alleen om te

⁴⁶ Mark Berck, CDA, Christelijk (maar niet) Democratisch Appèl, 10 september 2010. <http://0308783450.nl/2010/09/cda-christelijk-maar-niet-democratisch-appel/>

⁴⁷ Verkiezingsprogramma PVV 2010 - 2015 I De agenda van hoop en optimisme, p.13.

⁴⁸ Rapport Binnenlandse Veiligheidsdienst, De democratische rechtsorde en islamitisch onderwijs, 2002, p.3.

⁴⁹ W.A. Shadid, Vernieuwing. Tijdschrift voor Onderwijs en Opvoeding, *Controle op godsdienstlessen van islamitische scholen: de moraalcrisis van de Nederlandse politiek*, jrg 62, no. 5, 2003, p. 22.

⁵⁰ W.A. Shadid, Vernieuwing. Tijdschrift voor Onderwijs en Opvoeding, *Controle op godsdienstlessen van islamitische scholen: de moraalcrisis van de Nederlandse politiek*, jrg 62, no. 5, 2003, p. 22.

⁵¹ Inspectie van het onderwijs en Auditdienst OCW, Rapport van een incidenteel onderzoek naar het Islamitisch College Amsterdam, 2007, p.9.

⁵² Idem, p.10.

⁵³ Dingemans, G.D.J., In de leerschool van het geloof, Uitgeverijmaatschappij J.H.Kok, Kampen, 1986, p.228.

doen dat de kinderen kennis nemen van islamitische normen en waarden maar hier zelf mee leren om gaan.

De school biedt hier de ideale omstandigheden voor. Zo schrijft de Bilal school hierover het volgende: 'Door onze leerlingen te ondersteunen in hun bewustwording hiervan (gehoorzaamheid aan en relatie met Allah, LvdM), helpen we de kinderen te "worden wie ze zijn". Door op jonge leeftijd al op een positieve manier bewust te zijn van hun identiteit, geven we ze een stevige basis mee om in hun verdere leven vanuit hun eigen geloofsovertuiging de wereld te verkennen, anderen te ontmoeten en hun waarden te delen. We streven ernaar elk kind zelfbewust en weerbaar te maken om straks zijn plaats in de samenleving te kunnen innemen vanuit een islamitische levensbeschouwelijke identiteit.'⁵⁴

Volgens Claassen van de ISBO is het heel belangrijk om middels het onderwijs aan te sluiten bij de thuissituatie van de kinderen om een veilige situatie te creëren. Alleen zo kun je een brug slaan tussen de islamitische gemeenschap en de Nederlandse samenleving. Claassens opvatting is dat de scholen de kinderen op moeten voeden tot wereldburgers met behoud van eigen identiteit. Als je dit niet doet, zo stelt zij, raken kinderen in een spagaat en kunnen ze door de bijkomende problemen juist veel minder goed integreren.

Bij de beschrijving van de El Kadisia school is duidelijk te zien dat zij aan deze brugfunctie willen voldoen: El Kadisia is een open brede basisschool op islamitische grondslag. De kinderen groeien op in een multi-culturele samenleving. Ons onderwijs bereidt onze kinderen voor en stelt hen in staat om volwaardig te functioneren en te participeren in de Nederlandse samenleving. Dit doen wij in een veilige leeromgeving, door het kind centraal te stellen en daarbij is uitdagend adaptief onderwijs het leidende principe.⁵⁵

Doordat kinderen kennis hebben genomen van de normen en waarden, maar ook van de regels en geschiedenis van de islam kunnen ze zich beter weren tegen kritiek van de buitenwereld. Zo kunnen ze reageren en het voor zichzelf opnemen vanuit kennis in plaats vanuit emotie. Dat laatste leidt er helaas vaak toe dat mensen boos of agressief reageren. Kortom, zegt Claassen: 'Het gaat erom dat kinderen zelfverzekerder, stabiel en gelukkiger worden op islamitische scholen'.

Gezien de overtreffende trap (stabiel ipv stabiel) is zij blijkbaar van mening dat islamitische scholen beter zijn voor deze kinderen dan andere scholen. Door les en opvoeding te genieten vanuit islamitische inslag krijgen die kinderen meer erkenning. Ook politicoloog Jonathan Laurence pleit voor meer erkenning van het islamitisch geloof. Hij adviseert Europese beleidsmakers: laat islamitische gebruiken, kledingvoorschriften en scholen voor wat ze zijn. Het ontbreekt de islam nu vooral aan maatschappelijke erkenning.⁵⁶ Erkenning is belangrijk voor de emancipatie wat uiteindelijk kan leiden tot een betere integratie. Erkenning kan zorgen voor een meer open houding wat allochtonen en autochtonen dichter bij elkaar kan brengen.

Een geslaagde integratie heeft volgens Laurence veel te maken met een goede instelling. Als autochtonen meer erkenning geven, stellen allochtonen zich opener op. Volgens Zimbardo kun je deze houding het best beïnvloeden door niet te veel druk te zetten. Hij schrijft hierover het volgende: 'Too much inducement or incentive may lead to even less attitude change than would ordinarily

⁵⁴ <http://www.bilalschool.nl/sites/default/files/Bilal%20schoolgids%202009-2010.pdf>, 21 januari 2010

⁵⁵ <http://www.elkadisia.nl/about.php?wnid=4>, 21-05-2012.

⁵⁶ Wever, R. 'Boerkaverbod? Integratie slaagt pas als Europa de islam serieus neemt', Trouw, 27/01/12

occur with modes inducements'.⁵⁷ Oftewel, door minder druk te zetten op integratie krijg je meer aanpassing van moslims aan de Nederlandse cultuur.

Ook Meijer is van mening dat integratie niet kan worden opgelegd maar vanuit een gemeenschap zelf moet komen: 'Islamitisch onderwijs dat begrip van en debat over de eigen traditie stimuleert kan alleen maar bevorderlijk zijn voor de integratie in een open pluralistische samenleving'.⁵⁸

5. Islamitisch onderwijs verhoogt de betrokkenheid van de ouders bij het onderwijs van hun kind

Een probleem op zwarte scholen is dat ouders vaak niet betrokken zijn bij de opleiding van hun kinderen. Dit vergroot de kloof tussen de leefomgeving op school en de thuissituatie. Door kinderen naar een school te laten gaan waar de ouders geheel achterstaan, kan een betere band worden opgebouwd tussen de ouders en de school.

Zo vindt het bestuur van de El Kadisia basisschool het belangrijk dat ouders betrokken zijn bij het reilen en zijlen van de school. Dit omdat zij van mening zijn dat zowel leraren als ouders samen de verantwoordelijkheid dragen voor de schoolresultaten van de kinderen. De betrokkenheid van ouders bij deze school is momenteel sterk in ontwikkeling.⁵⁹

Ook in het interview met Mohsen Zemzemi, de godsdienstleraar op de Yunus Emre school in Den Haag, kwam naar voren dat er grote ouderbetrokkenheid is. Ze zijn er met feesten, moederochtenden, ouderbijeenkomsten en als toezichthouders op het plein in de middag. Door een goede relatie tussen docenten, pedagogen en ouders verkleint de afstand tussen de school- en de thuissituatie. 'Je kunt nu aan ouders laten zien hoe het ook kan'. Hiermee doelt Zemzemi op een gematigdere vorm van de islam, want zo zegt hij: 'Wij zijn een school van de middenweg'. Hij geeft aan dat er waarden zijn, zoals zelfstandigheid, autonomie en assertiviteit, die door de Nederlandse samenleving worden gevraagd waar de school dan mee aan de slag gaat. Zo kan er bijvoorbeeld gekeken worden wat het geloof over deze waarden zegt. Vervolgens maakt de school ook de ouders hiervan bewust.

Een kritische noot is dat ouderbetrokkenheid niet per se leidt tot een betere integratie en dat je ook iets kunt doen aan de ouderbetrokkenheid op niet-islamitische scholen. Als op deze scholen wordt gestimuleerd dat ouders zich inzetten en interesseren voor de school kan op die manier misschien zelfs beter worden bewerkstelligd dat ze meer met de Nederlandse samenleving in contact komen.

6: Religieus onderwijs wordt binnen de islam zeer belangrijk gevonden.

Door veel moslims wordt godsdienstonderwijs erg belangrijk gevonden. Hier worden de kinderen de basiskennis en basisvoorwaarden aangeleerd om te kunnen leven volgens de voorschriften van de islam. Zemzemi benoemde het in het interview: 'Op onze basisschool voeden we de kinderen op tot goede dienaars van Allah'.

⁵⁷ Zimbardo, P.G., & Leippe, M.R., *The psychology of attitude change and social influence*, Mc Graw-Hill, 1991, p122.

⁵⁸ W.Meijer, Islam, Artikelenserie: De kleur van de school, *Islamisme en islamitisch onderwijs. Overzicht van en bijdrage aan een Nederlands debat*, Pedagogiek 22e jaargang, 4 2002, p. 364.

⁵⁹ <http://www.elkadisia.nl/ouders.php>, 21-05-2012

Volgens een bekende hadith is 'het zoeken van kennis is verplicht voor iedere moslim (man en vrouw).⁶⁰ Hadith en verzen uit de Koran worden vaker aangehaald om mensen te stimuleren om te leren. Zo prijkt er boven de schooldeur van het Islamitisch College Amsterdam de spreuk: 'En zeg: O' Heer, vermeerder mijn kennis'.⁶¹

Veel moslims zien onderwijs als hun religieuze plicht en opdracht, en in het bijzonder godsdienstonderwijs. De term voor kennis 'fiqh' wordt door Ab Hanfa beschreven als kennis van het individu van wat goed en slecht voor hem is.⁶² Hieruit valt te destilleren dat kennis over goed en kwaad erg belangrijk is, iets wat Zemzemi onderschrijft: 'De opvoedingsidealen van onze school zijn erg belangrijk, we willen kinderen leren om goede moslims te worden'. Godsdienstonderwijs staat dan in dienst van de vorming van de religieuze identiteit.

7. Het recht op islamitisch onderwijs ligt vast in de grondwet

Sinds de eerste onderwijswet daterend van 1806 heeft er in Nederland nog lang een zogenaamde scholenstrijd gewoed. Vanaf 1917 is er de wet die gelijke subsidiëring voorstelt aan openbaar en bijzonder onderwijs. Aan deze wet ontleent ook het islamitisch onderwijs haar bestaansrecht.

Voor veel politieke partijen is de vrijheid van onderwijs een groot goed. Ook voor Wilders, al wil hij de islamitische scholen toch afschaffen. De PVV zegt hierover het volgende: 'Die [de wet] wil hij handhaven voor christelijke scholen, maar niet voor islamitische scholen. Integendeel, deze scholen moeten juist worden verboden'.⁶³ Dit, omdat hij van mening is dat de islam geen geloof is maar een politieke ideologie, zoals eerder is genoemd in dit hoofdstuk.

Veel politici kunnen zich in dit standpunt niet vinden. Zowel op nationaal als op gemeentelijk niveau waren het de christelijke partijen en met name het CDA die zich hebben verzet tegen het niet toestaan van islamitische scholen. Waarschijnlijk vooral uit eigen belang, wilden zij de positie van het bijzonder onderwijs in Nederland niet ter discussie stellen.⁶⁴ Door een wetswijziging met betrekking tot vrijheid van onderwijs zou immers ook het christelijk onderwijs in het geding kunnen komen.

Er zijn eerder wel moties ingediend om eisen te stellen aan of toezicht te houden op islamitische scholen, maar vaak werden deze niet gesteund omdat ze in strijd zouden zijn met artikel 23 van de grondwet.⁶⁵ Wel zorgden deze moties ervoor dat ook het debat over islamitische scholen binnen het politieke domein een scherp randje kreeg.

⁶⁰ Karagül, A. Islamitisch godsdienstonderwijs op de basisschool in Nederland, Centrale Drukkerij UvA, Amsterdam, 1994, academisch proefschrift, p.22. Ibn Madja, Muqadimma 17, Al Ghazali Ihya 1/25.

⁶¹ 7-05-2012, NRC Handelsbad, Islamitisch College geteisterd door twist 09-06-2006, Anja Vink, http://vorige.nrc.nl/binnenland/article1750451.ece/Islamitisch_College_geteisterd_door_twist.

⁶² Karagül, A. Islamitisch godsdienstonderwijs op de basisschool in Nederland, Centrale Drukkerij UvA, Amsterdam, 1994, academisch proefschrift, p.28.

⁶³ Spanning, februari 2008, http://www.sp.nl/nieuws/spanning/200802/de_standpunten_van_wilders.shtml geraadpleegd op 15 mei 2012.

⁶⁴ W.A. Shadid, Vernieuwing. Tijdschrift voor Onderwijs en Opvoeding, *Controle op godsdienstlessen van islamitische scholen: de moraalcrisis van de Nederlandse politiek*, jrg 62, no. 5, 2003, p. 22.

⁶⁵ Minister vierkant tegen motie moslimscholen, NOVA, 6-11-2003, <http://www.novativ.nl/page/detail/nieuws/5403/Minister+vierkant+tegen+motie+moslimscholen>.

Conclusie

Voor dit onderzoek zijn eerst een aantal kernbegrippen uitgewerkt zoals integratie, identiteit en de werking van media. Onder het kopje discussie zijn verschillende argumenten uitgewerkt voor of tegen het bestaansrecht van islamitische scholen.

Samenvattend over deze discussie kan hier het volgende over worden gezegd: Als argumenten tegen islamitische scholen zijn genoemd dat de kinderen niet tot weinig in contact komen met Nederlandse kinderen, dat ze geen goed Nederlands leren, dat de islam geen goede godsdienst is, en dat islamitische scholen fundamentalisme bevorderen. Vooral naar het eerste standpunt zijn gedegen onderzoeken gedaan, zowel wetenschappelijk als door de onderwijsinspectie. Er worden geen eenduidige conclusies getrokken maar na rapporten van de onderwijsinspectie werden door de overheid toch eisen gesteld aan basisscholen om integratie te bevorderen. Naar taalachterstand en het aanwakkeren van antiwesterse sentimenten is ook onderzoek gedaan, respectievelijk door de onderwijsinspectie en door de BVD, maar in beide onderzoeksgebieden werden geen zorgwekkende conclusies getrokken. Wilders zijn uitspraak om alle islamitische scholen te sluiten lijkt dan ook behoorlijk ongefundeerd.

Standpunten die pleiten voor islamitische scholen zijn: ze bevorderen emancipatie, ze verhogen de betrokkenheid van de ouders, religieus onderwijs wordt binnen de islam zeer belangrijk gevonden en het is bovendien een grondwettelijk recht. Het eerste standpunt blijkt het meest steekhoudend. In beide interviews is naar voren gekomen dat islamitische kinderen zich het best ontwikkelen in een veilige omgeving. Doordat ze erkenning krijgen en gesteund worden in hun levenswijze kunnen ze uiteindelijk beter integreren vinden zowel Claassen en Zemzemi.

Hoewel volgens sommigen deze scholen de integratie in de weg staan, wordt er vanuit het islamitisch onderwijs juist gesteld dat de scholen een brug zouden slaan tussen de islamitische thuissituatie en de Nederlandse samenleving.

Opvallend is op welke manier scholen zich presenteren. Aan uitspraken uit de interviews en uit de beschrijvingen van de scholen is te zien hoe scholen proberen aan deze brugfunctie te voldoen, door aan te sluiten bij Nederlandse normen en waarden. Goede voorbeelden zijn de al eerder genoemde uitspraak van Zemzemi om meer aandacht te besteden aan Nederlandse waarden als zelfstandigheid, autonomie, assertiviteit etc. en de beschrijving van de El Kadisia school: 'De school op islamitische grondslag stelt kinderen in staat te functioneren en te participeren in de Nederlandse samenleving'.⁶⁶

Op de hoofdvraag *Hoe wordt er gesproken over de identiteit van islamitische scholen met betrekking tot het integratieproces?* kunnen twee antwoorden gegeven worden. Vanuit de voorstanders van onderwijs wordt er op een verdedigende toon over gesproken. Daarnaast is te merken dat ze taalgebruik hanteren om te voldoen aan Nederlandse wensen wat betreft onderwijs- en opvoedingsdoelen zoals zelfstandigheid, Nederlands burgerschap etc. Anderzijds wordt vanuit de Nederlandse overheid en media vrij stigmatiserend gesproken over islamitisch onderwijs, er worden woorden gebruikt als 'radicaal-islamitische overtuigingen' en 'achterstandsleerlingen' etc. Dit komt mede voort uit de beeldvorming van de islam in het algemeen. Zolang die wordt omschreven als een geloof van 'dominantie, geweld en onderdrukking' is het een harde strijd voor islamitische scholen om erkenning te krijgen.

⁶⁶ <http://www.elkadisia.nl/about.php?wnid=4>, 21-05-2012.

Als islamitische basisscholen, zoals nu wordt aangegeven door de geïnterviewden, een brug kunnen vormen tussen de islamitische gemeenschap en de Nederlandse samenleving lijken deze scholen goed te zijn voor de integratie. Hoe meer erkenning deze scholen krijgen hoe meer ze deze rol kunnen innemen.

Van deze erkenning is in de aangehaalde bronnen voor dit onderzoek nog niet zoveel te proeven, echter zijn het ook juist de extreme uitspraken die opvallen in de discussie. In een vervolgonderzoek kan een uitgebreidere studie worden gedaan, waar meer genuanceerde bronnen worden aangehaald en bijvoorbeeld ook gekeken kan worden of het debat met de jaren milder is geworden. De conclusie van dit onderzoek kan enigszins beïnvloed zijn doordat de interviews zijn afgenomen met mensen uit het islamitisch onderwijs. In vervolgstudie kan getracht worden ook met andere partijen in contact te komen, bijvoorbeeld de onderwijsinspectie.

Literatuur

- Afbeelding titelblad: *Islamitische scholen welkom?* Onderwijszaken, 2011
- Algemeen Dagblad, *Vier op tien voor sluiting islamitische scholen*, 2010.
- Berck, M., *CDA, Christelijk (maar niet) Democratisch Appèl*, 2010.
- Binnenlandse Veiligheidsdienst, *De democratische rechtsorde en islamitisch onderwijs*, 2002.
- Dingemans, G.D.J., *In de leerschool van het geloof*, Kampen, 1986.
- Folkerts, J., *Moslimscholen slecht*, Telegraaf, 2008.
- Gilbert, P., *Cultural Identity and Political Ethics*, Edinburg, 2010.
- Glazer, N. en Moynihan D., *Beyond the Melting Pot*, New York, 1963.
- Inspectie van het onderwijs en Auditdienst OCW, *Rapport van een incidenteel onderzoek naar het Islamitisch College Amsterdam*, 2007.
- Karagül, A. *Islamitisch godsdienstonderwijs op de basisschool in Nederland*, Amsterdam, 1994.
- Landman, N. *Van mat tot minaret, de institutionalisering van de islam in Nederland*. VU uitgeverij, Amsterdam, 1992.
- Ladders-Elferich, T., *De nuance moet terug in het integratiedebat*, Trouw, 2012.
- Meij, van der, L., *Islamitisch basisonderwijs in Nederland, ontstaan, organisatie en integratie*, 2009.
- Meij, van der L., *De identiteit van het islamitisch onderwijs in Nederland*, 2010.
- Meijer, W., *De kleur van de school, Islamisme en islamitisch onderwijs. Overzicht van en bijdrage aan een Nederlands debat*, 2002.
- Merry, M.S. en Driessen, G. *Islamic Schools in the Netherlands: Expansion or Marginalization?*, 2006.
- NOVA, *Minister vierkant tegen motie moslimscholen*, 2003.
- Onderwijsinspectie, *islamitische basisscholen in Nederland*, 1999.
- Onderwijsinspectie, *islamitische scholen nader onderzocht*, 2003.
- Raak, van R., *De standpunten van Wilders*, 2008.
- Rombouts, R., *Islamitisch College vecht sluiting aan*, Het parool, 2010.
- Segers, Gert-Jan, *Voorwaarden voor vrede*, Buijten & Schipperheijn Motief, Amsterdam 2009.
- Shadid, W.A., *Controle op godsdienstlessen van islamitische scholen: de moraalcrisis van de Nederlandse politie*, Vernieuwing: Tijdschrift voor Onderwijs en Opvoeding 2003.
- Sociaal en Cultureel rapport. *Betrekkelijke betrokkenheid*, 2008.
- Verkiezingsprogramma PVV 2010 - 2015 I De agenda van hoop en optimisme.
- Vermeeren, E., *Ook Marokkanen kunnen slagen*, Volkskrant, 2021.
- Vink, A., *Islamitisch College geteisterd door twist*, NRC Handelsblad, 2006.
- Wever, R. *'Boerkaverbod? Integratie slaagt pas als Europa de islam serieus neemt'*, Trouw, 2012
- Zimbardo, P.G., & Leippe, M.R., *The psychology of attitude change and social influence*, 1991.

Bijlage

Interviews

- Asma Claassen, ISBO
- Mohsen Zenzemi, Yunus Emre basisschool Den Haag
-

Resultaten beoordeling door scholeninspectie, gepubliceerd door de ISRO

Interview met Asma Claassen van de Islamitische Schoolbesturen Organisatie⁶⁷

1. Wanneer is de ISBO opgericht? Waarom? Wat doet u?

Na de eerste paar oprichtingen van islamitische basisscholen is de ISBO op initiatief van ouders ontstaan. In samenwerking met de Vereniging Bijzondere Scholen (VBS) en de scholeninspectie is de ISBO in 1990 opgericht.

Sinds 2 jaar is er een aparte dienstverlening identiteit, daarvoor viel dit onder het pakket pedagogiek. Ik ben beleidsadviseur Identiteit, dus ik ondersteun scholen die vragen hebben rondom de islamitische identiteit.

2. Wat voor invloed heeft het ISBO op basisscholen?

Het is niet zo dat wij veel invloed op de school uitoefenen. Wij adviseren scholen en helpen hen met vragen waar ze zelf mee komen.

3. Hoe komt dit tot uiting in de identiteit van de school?

Wij bieden lespakketten aan die de scholen kunnen gebruiken om tijdens verschillende lessen aandacht aan identiteit te besteden. Het zijn 6 thema's per jaar en hebben te maken met gedragthema's, sociale vaardigheden, cultuureducatie en burgerschapsvorming. Wij bieden de thema's aan, de scholen kunnen kiezen welke zij behandelen op school. Deze thema's ondersteunen bij het koppelen van de identiteit aan reguliere thema's en projecten.

4. Hoe staat het met het Kwaliteit Islamitisch Onderwijs traject?

Met het KIO project gaat het erg goed. Het traject loopt van 2010 tot 2012 en intervenueert op drie niveaus: landelijk, lokaal en op niveau van de school. De CITO scores van islamitische scholen zijn nu gemiddeld hoger dan andere zwarte scholen. Identiteit en kwaliteit gaan hand in hand.

5. Hoe belangrijk is identiteit?

De identiteit is heel belangrijk, het is het bestaansrecht van de school. Niet alleen door de godsdienstlessen, maar de hele school ademt de islamitische identiteit in en uit. Doordat de kwaliteit van de scholen sterk is verbeterd zie je dat ze nu veel aandacht besteden aan hun identiteit. Ook vanuit ouders heerst die vraag, soms zijn ze ontevreden omdat ze vinden dat een school te weinig doet met de islamitische identiteit.

6. Goed voor de kinderen/de gemeenschap/Nederland?

Islamitische scholen zijn heel belangrijk voor de kinderen, omdat ze aansluiten bij islamitische- en bij de Nederlandse gemeenschap. Zo zijn er bijvoorbeeld taboes of zaken waar thuis niet over gesproken wordt maar op school wel wordt behandeld. Zo kunnen kinderen met behoud van eigen cultuur worden opgevoed tot wereldburgers. Dit is belangrijk, want zo kunnen de kinderen goed integreren. De spagaat tussen de thuissituatie en de Nederlandse samenleving zorgt juist voor problemen. Die problemen worden met islamitische scholen ondervangen.

⁶⁷ Met mevrouw Claassen is een semigestructureerd diepte-interview afgenomen. Zo veel mogelijk is gepoogd haar precieze bewoordingen weer te geven, maar er is geen opname van het gesprek gemaakt. Deze uitwerking is gebaseerd op de steekwoorden die zijn meegeschreven.

7. Hoe speelt identiteitsvorming een rol bij integratie?

Zie vraag 6. Juist vanuit eigen de identiteit kunnen islamitische kinderen beter integreren in de Nederlandse samenleving. Islamitische waarden die op school worden geleerd zijn: vreemzaam, goed gedrag vertonen, etc, deze zijn nodig om je staande te houden, anders ga je de criminaliteit in. Doordat kinderen kennis hebben genomen van de normen en waarden, maar ook van de regels en geschiedenis van de islam kunnen ze zich beter weren tegen kritiek van de buitenwereld. Zo kunnen ze reageren en het voor zichzelf opnemen vanuit kennis in plaats vanuit emotie. Dat laatste leidt er helaas vaak toe dat mensen boos of agressief reageren. Kortom: het gaat erom dat kinderen zelfverzekerder, stabiel en gelukkiger worden op islamitische scholen. Fundamentalisten zijn juist vaak vervreemd van de islam en islamitische samenleving, vaak hebben zij denk ik ook niet op een islamitische school gezeten.

8. Op de site van de ISBO staat in een artikel: *'Toch brengt het toegeven aan deze verleiding [publiceren van te veel vooroordelen] schade met zich mee voor het islamitisch onderwijs'*. In welke vorm ondervinden islamitische scholen hier schade van?

Imagoschade. Wat de school hier verder mee doet is alleen beter informatie verstrekken. Scholen passen hun identiteit niet aan door berichtgeving in de media. Hooguit heeft de media indirect invloed op de identiteit, maar ook dan alleen door de school beter stelling in te laten nemen. Bijvoorbeeld over de aandacht van homoseksualiteit in de media; daarover krijgt de ISBO vragen vanuit scholen hoe ze hier beleid over kunnen voeren.

9. Op de site van de ISBO staat in een artikel: *'Berichten in de media over islamitische scholen worden in sommige gevallen door politieke partijen gebruikt om invloed uit te oefenen op de identiteit van het islamitisch onderwijs'*. Hoe gebeurt dit?

Weet ik niet, hierover zou je de directeur van de ISBO kunnen bellen.

Interview met Mohsen Zemezmi van de Yunus Emre basisschool te Den Haag⁶⁸

1. Hoe belangrijk is de islamitische identiteit voor de school?

De identiteit speelt een centrale rol, het is het bestaansrecht van de school. Het draagt islamitische opvoedingsidealen uit; kinderen om goede moslims, een dienaar van Allah te zijn. De situatie op een islamitische school sluit beter aan bij de thuissituatie, waardoor het kind zich hier veilig kan voelen.

2. Hoe wordt de identiteit van de school naar buiten gebracht?

Eerst was er een identiteitscommissie opgesteld met een imam, maar dit werkte niet want die waren vaak te streng. Nu worden lastige kwesties behandeld in samenspraak met ouders. Ouders zijn zeer betrokken bij school, ze zijn er met feesten, moederochtenden, ouderbijeenkomsten en als toezichthouders op het plein in de middag. Door een goede relatie tussen docenten, pedagogen en ouders verkleint de afstand tussen de school- en de thuissituatie. Wij zijn een school van de

⁶⁸ Met de heer Zemezmi is een semigestructureerd diepte-interview afgenomen. Zo veel mogelijk is gepoogd zijn precieze bewoordingen weer te geven, maar er is geen opname van het gesprek gemaakt. Deze uitwerking is gebaseerd op de steekwoorden die zijn meegeschreven.

middenweg, selectief worden islamitische waarden in de klas behandeld. We laten de ouders zien: 'zo kan het ook'.

3. Wat wordt er gedaan op school m.b.t. de identiteit?

Kwesties die spelen op school worden uitgelegd aan de hand van de Islam. Zo wordt uitgelegd dat het dragen van een hoofddoek voor meisjes vanaf de puberteit verplicht is vanuit het geloof, maar niet verplicht vanuit de school. We vieren bijvoorbeeld ook verjaardagen. Er zijn waarden, zoals zelfstandigheid, autonomie en assertiviteit, die door de Nederlandse samenleving worden gevraagd waar de school dan mee aan de slag gaat. Zo kan er bijvoorbeeld gekeken worden wat het geloof over deze waarden zegt. Vervolgens maakt de school ook de ouders hiervan bewust. Verder is er islamitisch godsdienstonderwijs en is er een gebedsruimte.

4. Heeft politieke besluitvorming invloed op de identiteit van de school, zo ja, hoe? Na de aanslagen Politieke besluitvorming heeft weinig invloed. Nade aanslag op het World Trade Center in New York van 11 september 2001 is er wel wat veranderd, maar dat is volgens mij meer een reactie op de werkelijkheid dan op berichtgeving in de krant. Los van kritiek vanuit de politiek of de media leerden ze de kinderen al zich weerbaar op te stellen in een multiculturele samenleving.

5. Heeft de media invloed op de identiteit van de school, zo ja, hoe?

Zie vraag 4

6. Hoe belangrijk is godsdienst onderwijs?

Godsdienstonderwijs is heel belangrijk, het leert de kinderen de basisideeën voor een goed mensbeeld. Het is ook de basis voor de identiteit van de school. Het leert de kinderen over goed en kwaad en over de wereld. Kennis is belangrijker dan traditie, vooral nu in een multiculturele samenleving. De lessen vormen de persoonlijkheid van kinderen. Sommige aspecten van het geloof komen ook bij andere vakken terug, bijvoorbeeld grenzen stellen, omgaan met straffen etc. Er wordt op school een sfeer gecreëerd zodat kinderen goede moslims kunnen worden. Zo wordt goed gedrag bijvoorbeeld beloond.

7. Wat is de rol van islamitische basisschool t.o.v. immigratie?

Islamitisch onderwijs is erg belangrijk voor emancipatie, het maakt de moslimsgemeenschap opener. Het onderwijs dient de kinderen voor te bereiden op en in staat stellen tot volwaardig functioneren en participeren in de Nederlandse samenleving. Wij proberen op school een sfeer te scheppen waarin de kinderen zich veilig voelen en zich geaccepteerd weten.